

Bilgi Değişimi

Hayrettin TURAN

Hesap Uzmanı

Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları vergi mükerrerliğini önlemekte, mükelleflerin vergi kaçırma niyetlerinin veya vergiden kaçınma gayretlerinin önüne geçmektedir. OECD Model Anlaşmasının 23/A ve 23/B maddesinde yer alan “istisna” ve “mahsup” metodlarıyla vergi mükerrerliği önlenmeye çalışılmakta, 26.maddesinde yer alan “Bilgi Değişimi” müessesesi ile vergi kaçırma veya vergiden kaçınma gayretlerinin önüne geçmektedir. Bilgi değişimi OECD Model anlaşma taslağını benimsemiş ülkelerin yapmış olduğu çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının tamamında bir güvenlik müessesesi olarak .

Türkiye’nin imzalamış olduğu çifte vergilendirme anlaşmalarının “Bilgi Alış Verişi” veya “Bilgi Değişimi” başlıklı maddesi; hakkında bilgi alınacak kişilerin kapsamı, değişime tabi tutulacak ve tutulmayacak bilgilerin neler olacağı, bilgilerin nerelerde kullanılacağı ve değişime konu bilgilerin kimlere verileceği hususunda düzenlemeler getirmiştir.

I-Hakkında Bilgi Alınacak Kişiler

Hakkında bilgi alınacak kişiler, anlaşmaların 1. maddesinde belirtilen, taraf devletlerin mukimi olan kişilerdir. Ancak Türkiye’nin taraf olduğu Pakistan ,Hollanda, Fransa, Belçika, İsveç, Danimarka, İtalya, A.B.D, İsrail, Slovakya ve Litvanya anlaşmalarında, bilgi değişimine konu kişilerin kapsamı genişletilmiş ve mukim olmayan kişiler açısından da bilgi değişimi yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

II-Değişime Tabi Tutulacak Bilgiler

Değişime tabi tutulacak bilgiler, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının ikinci maddesinden sayılan vergiler ile ilgili olup (A.B.D anlaşmasında kavranan vergiler 2. madde hükümler ile bağlı kalınmaksızın, bir Akit Devlette alınan tüm vergileri kapsamaktadır.) bunlar;

a-Anlaşma hükümlerinin işletilmesine ilişkin bilgiler

b-İç mevzuat hükümlerin işletilmesine ilişkin bilgilerdir.

Bu bilgilerin neler olabileceğine ilişkin olarak verilebilecek örnekleri şu şekilde sıralayabiliriz;

a-Anlaşma hükümlerinin işletilmesine ilişkin bilgiler

-Anlaşmanın 10 ve 11. maddesine göre elde edilen temettü ve faiz gelirlerin miktarı konusunda ki bilgiler (mukim devlet kaynak devletten isteyebilir)

-Anlaşmanın 12.maddesine göre ödenen gayri maddi hak bedeli tutarlarının doğruluğu hakkında ki bilgiler (mukim devlet ödemenin yapıldığı kaynak devletten istenebilir)

-Anlaşmanın 13.maddesine göre sahip olunan varlıklar ve varlıkların elden çıkarılmasının hakkında ki bilgiler ,

-Kişi ve kurumların hangi devlette mukim olduklarına ilişkin bilgiler,

-Birbirine bağımlı şirketler (ana şirket-filyal şirket) arasında ve işyeri- merkez ilişkisinde gerçek karın tespitine ilişkin bilgiler,

-Bağlı işletmeler arasındaki transfer fiyatlandırması ve vergi matrahının hesaplanmasında transfer fiyatlandırması yerine kullanılacak emsal fiyatların belirlenmesine ilişkin bilgileri ⁽¹⁾

b- İç mevzuat hükümlerin işletilmesine ilişkin bilgiler

-Aralarında sermaye ve yönetim ilişkisi bulunmayan farklı iki ülkede mukim işletmeler arasında cereyan eden emtia alım-satımı işlemlerinden alım-satımların gerçek bedelinin tespitine ilişkin bilgiler,

-Akit Devlet mukimlerinin vergi cenneti devletler aracılığıyla yaptıkları işlemler ,bu devletler aracılığıyla yapılan işlemler nedeniyle vergi dışı bırakılmaya çalışılan gelirlerin tespitine ilişkin olarak istenen bilgiler,

-Akit devletlerden biri kendi ülkesinde mukim bir kurumu vergilerken,diğer akit devlette bulunan (kendi ülkesinde mukim kurumla hiçbir yönetim, sermaye ve ticaret ilişkisi bulunmayan) ve aynı alanda faaliyet gösteren bir veya daha fazla kurumun benzeri satışlarında uyguladığı fiyatlara ilişkin bilgiler

Ayrıca yukarıda sayılan anlaşma hükümlerinin ve iç mevzuat hükümlerin işletilmesine ilişkin olarak temin edilen bilgileri devletler aynen kendi vergi sırları gibi gizli tutacak ve bu bilgileri yalnızca tarh, tahsil,cebri icra ve ceza ile ilgili kişi ve kurumlara verecektir. Bu kişi ve kurumlar da sözkonusu bilgileri yalnızca bu hususlarda kullanacaklardır. Ayrıca bu kişi ve kurumlar bu bilgileri mahkemelere sunabilecekleri gibi adli kararların alımında da açıklayabileceklerdir.

III-Bilgi Vermekten Kaçınılacak Haller

Devletler kendilerinde mevcut olan bazı bilgileri çoğu zaman diğer devletlerle paylaşmamaktadır. Model anlaşma da bu durumu öngörerek devletlerin bilgi vermekten kaçınılabilecek halleri düzenlemiştir. Yapılan düzenlemeye göre bir Akit Devlet

- Kendinin veya diğer Akit Devletin kanunları veya normal idari işlemleri çerçevesinde elde edilmeyen bilgileri,

- Ticari, sınai, mesleki sırrı veya ticari işlemi açıklayan bilgileri

- Açıklanması kamu düzenine aykırı düşen bilgileri vermek zorunda değildir.

Ayrıca “Bilgi Değişimi”ne ilişkin yapılan düzenlemeleri bir Akit Devlet, kendinin veya diğer Akit Devletin kanunlarına veya idari işlemlerine uymayacak idari önlemler alma yükümlülüğü altına sokacak şekilde yorumlayamaz.

IV- Model Anlaşmadan Farklı Olarak İlave Düzenlemeler Getiren Anlaşmalar

-Hollanda Anlaşması:

Türkiye Cumhuriyeti 20 Nisan 1959 tarihli Adli Hususlarda Karşılıklı Yardımlaşmaya İlişkin Avrupa Sözleşmesine ait 17 Mart 1978 tarihli katma protokolü imzalamadığı sürece 26 ncı Maddenin 1 inci fıkrası hükümlerinin cezalandırma için ihtiyaç duyulan bilgiler açısından çalışmayacağı açıklanmıştır.

-Belçika Anlaşması:

Belçika ile yapılan anlaşmada talep edilmesi ve talebin taraf devletlerce kabul edilmesi durumunda ,yürütülen bir vergi incelemesinin belirli bir aşamasından bulunmak üzere taraf devletler gözlemci bulundurabileceklerdir.İncelemelerde gözlemci bulundurulması incelemeye ilişkin tüm kararları incelemeyi yapan devlet tarafından alınmasını engellemektedir. Çünkü gözlemciler incelemelere hiç bir şekilde müdahale edememektedirler.

-A.B.D Anlaşması:

Bilgi Değişimi hükümlerine uygun olarak bilgi talep edilmesi halinde; taraf devletlerin yetkili makamları vergileri sanki kendileri alacakmış gibi özenli davranacak, kendilerine nasıl bilgi topluyorsa aynı şekilde bilgiyi temin edecek ve karşı tarafa iletacaktır.

V- “Bilgi Değişimi” Nasıl Yapılmaktadır

Bilgi Değişimi talep üzerine, otomatik olarak ve talep olmaksızın (kendiliğinden)yapılmaktadır

Devletler, spesifik bir kişi veya nesneyle ilgili olarak ellerindeki tüm imkanları kullanarak birtakım bilgileri temin edememişlerse, bu bilgileri diğer devlet yetkili makamına başvurmak suretiyle temin edebilmektedirler.

Otomatik bilgi değişiminde tek bir olay, kişi veya kurum söz konusu olmayıp, özellikle kaynak devlette yapılan (Örn. temettü, faiz, royalty, serbest meslek kazançları, ücretler vb. gibi) ödemeler ve kesilen vergilerle ilgili bilgiler sistematik olarak ve rutin bir şekilde değişime tabi tutulmaktadır.(2)

Kendiliğinden bilgi değişiminde, anlaşmaya taraf bir devlette yapılan bir vergi incelemesi esnasında elde edilen bilgiler , diğer devlete de yarar sağlayacaksa diğer devletin yetkili makamlarının talebi olmaksızın gönderilmektedir.

VI-Sonuç

“Bilgi Değişimi” önümüzdeki yıllarda bir kontrol yöntemi (karşıt inceleme) olarak vergi kaçakçılığı ile mücadelede ve vergiden kaçınma teşebbüslerinin önüne geçmede sıkça kullanılacaktır. Çünkü yaptığımız anlaşmalar, taraf devletlerin yetkili makamlarına (Maliye Bakanlığı) 2.maddede sayılan vergilerle ilgili olarak (vergi anlaşmalarının izin verdiği ölçüde) ihtiyaç duyulan bilgileri talep etme ve bu talebi karşılama mecburiyeti getirmektedir.

Dipnotlar

1 Çetin KARA, Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları Türkiye Uygulaması, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ekim 2000, sf. 98

2 Çetin KARA, a.g.e, sf. 99

